

Tilaajavastuuvalvonta 2016

Raportti valvonnan tuloksista ja havainnoista

Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Valvonnan suuntaaminen, havainnot ja tulokset.....	3
2.1 Rakennusala.....	3
2.2 Teollisuus.....	5
2.3 Logistiikka.....	6
2.4 Palveluala.....	7
2.5 Muut alat.....	7
3. Viestintä, sidosryhmäyhteistyö ja viranomaisyhteistyö.....	8
4. Yhteenveto ja johtopäätökset.....	8
4.1 Toimintaohjeiden ja laiminlyöntimaksujen määrä.....	9
4.2 Tarkastusten alueellinen jakautuminen.....	10
4.3 Tilaajien koko ja tilaajavastuulain noudattaminen.....	11

Lisätietoja:

Ylitarkastaja Mikko Vanninen

p. 0295 016 000 (vaihde)

etunimi.sukunimi@avi.fi

Työsuojelun vastuualue

Etelä-Suomen aluehallintovirasto

> www.tyosuojelu.fi/harmaa-talous/tilaajavastuu

1. Johdanto

Tässä raportissa kuvataan tilajavastuulain valvonnan tuloksia ja havaintoja vuodelta 2016. Tilajavastuulain tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista.

Tilajavastuulain valvonnasta koko Suomessa vastaa Etelä-Suomen aluehallintoviraston (ESAVI) työsuojelun vastuualueen tilajavastuutiimi. Valvonnan tavoitteena on torjua haittoja, joita yrityksille ja yhteiskunnalle aiheutuu harmaasta taloudesta ja epäterveestä kilpailusta.

Vuonna 2016 valvonnan suuntaamiseksi tilajavastuutiimi suuntasi valvontaa erityisesti seuraaville aloille: rakennusala, teollisuus, logistiikka ja palvelualat. Kunkin alan valvomiseksi perustettiin oma hanke. Tilajavastuu-

tiimiin kuuluu 34 tarkastajaa. Tarkastajien toimipisteet ovat seuraavilla paikkakunnilla: Helsinki, Turku, Tampere, Lahti, Lappeenranta, Kouvola, Mikkeli, Vaasa, Oulu ja Kuopio.

Tilajavastuulain varsinainen nimi on laki tilajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä (1233/2006). Lailla pyritään luomaan tilajalle edellytykset varmistaa, että sen sopimuskumppanit täyttävät lakisääteiset velvoitteensa. Tilajan on ennen vuokratyö- tai alihankintasopimuksen solmimista hankittava laissa luetellut selvitykset sopimuskumppaneistaan. Tilajan tulee myös säilyttää selvitykset vähintään kaksi vuotta siitä, kun sopimusta koskeva työ on päättynyt.

2. Valvonnan suuntaaminen, havainnot ja tulokset

Tilajavastuulain valvonta kohdistuu niihin yrityksiin ja julkisyhteisöihin, jotka käyttävät alihankintaa tai vuokratyövoimaa. Valvonnan suuntaaminen on määritelty tarkemmin hankkeittain.

Kaikkien tilajavastuutiimin vuodelle 2016 valitsemien hankkeiden yhtenä keskeisimpänä tavoitteena oli lisätä yritysten tietoisuutta tilajavastuulain tarkoituksesta ja sisällöstä, ja sitä kautta vahvistaa toimintakulttuuria, jossa yhteistyötä suostutaan tekemään ainoastaan sellaisten sopimuskumppaneiden kanssa, joiden tiedetään hoitavan lakisääteiset velvoitteensa asianmukaisesti. Tarkastuksilla käytiin läpi ulkopuolisen työvoiman käyttöä koskevat sopimukset sekä tarkastettiin, olivatko tarkastuksen kohteena olleet tilaajat noudattaneet tilajavastuulakia.

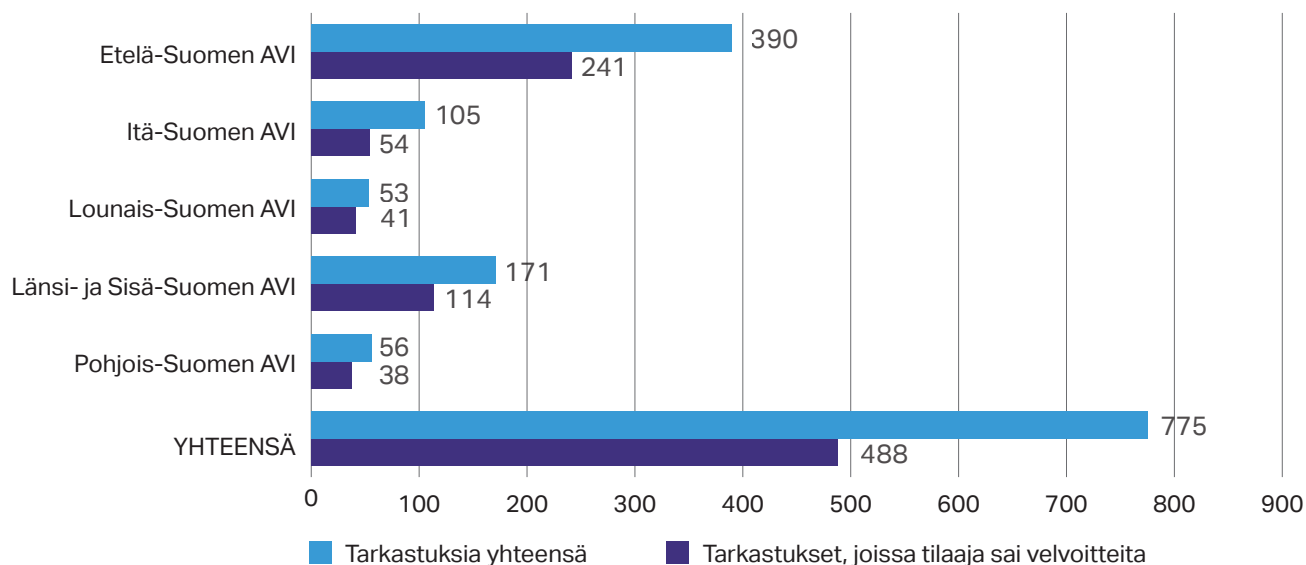
Tässä raportissa kerrotuissa valvontaluvuissa on pieniä ristiriitaisuuksia, mikä johtuu uuden valvontajärjestelmän käyttöönotosta 1.2.2016. Osa raportin luvuista on poimittu uuden järjestelmän automaattiraporteista, jolloin niistä puuttuvat tammikuun 2016 tiedot.

2.1 Rakennusala

Rakennusalan tilajavastuuhankkeessa tarkastuksia tehtiin vuonna 2016 yhteensä 862, joista raportin tekohetkellä on kesken 77 kappaletta. Tarkastuksista 300 on tehty yhdessä joko rakennusalan tarkastajan, ulkomaa-laistarkastajan tai molempien kanssa. Tehdyissä tarkastuksissa on tarkastettu yhteensä 2 650 sopimusta. Toimintaohjeita on annettu 980 kappaletta. Tehdyistä tarkastuksista 287 on ollut sellaisia, joissa ei ole annettu yhtään toimintaohjetta. Laiminlyöntimaksuprosesseja on käynnistynyt raportin tekohetkeen mennessä 57 tarkastuksessa (Taulukko 2). Näistä tähän mennessä yhdeksässä tapauksessa on ollut epäily siitä, että tilaaja on tehnyt sopimuksen, vaikka hänen on täytynyt tietää, että sopimuksen toisella osapuolella ei ole tarkoitus täyttää sopimuspuolena ja työnantajana lakisääteisiä maksuvelvoitteitaan.

Työmaatarkastusten lisäksi tehtiin tarkastuksia katofirmoihin sekä rakennustuoteteollisuuteen ja raken-

Rakennusalan tarkastukset ja toimintaohjeita saaneiden tilaajien määrä

Kuva 1. Tilaajavastuutarkastusten alueellinen jakautuminen rakennusallalla ja niiden tarkastusten määrä, joissa tilaajalle annettiin toimintaohjeita. Luvuissa on mukana vain ne tarkastukset, jotka valmistuivat 27.1.2017 mennessä.

nuspalveluiden vuokraukseen erikoistuneisiin yrityksiin erityisesti ketjujen tarkastuksen kautta. Lisäksi painopisteenä olivat pientalotyömaat. Tarkastuksilla tehtyjen havaintojen perusteella kattofirmojen painotetulle tarkastamiselle ei ole vuonna 2017 tarvetta. Sen sijaan pientalotyömaille on syytä kohdentaa tarkastuksia myös vuoden 2017 aikana. Lisäksi rakennustuoteteollisuus säilyy hankkeen painopistealana. Rakennustyön vuokrauksen valvontaa erityisesti ketjujen tarkastamisen kautta on syytä jatkaa niissä tapauksissa, jolloin tilaajana ja sopimuspuolena on Suomen ulkopuolelle rekisteröityjä yrityksiä. Näissä tapauksissa on edelleen havaittavissa selkeää eroa sopimushinnoittelussa suhteessa pääurakoitsijatason sopimussuhteisiin.

Suurin osa rakennusalan tilaajavastuutarkastuksista

tehdään rakennustyömaille. Hankkeen yhtenä tavoitteena oli lisätä rakennusalan yritysten toimistoissa tehtävien yritystarkastusten määrää. Valmiista tarkastuksista noin viidennes on yritystarkastuksia. Laiminlyöntimaksuprosessi on käynnistynyt vajaassa 15 %:ssa tehdyistä yritystarkastuksista, mikä on kaksinkertainen määrä verrattuna muihin hankkeen tarkastuksiin. Yritystarkastusten suhteellista osuutta tullaan lisäämään vuonna 2017. Tarkastuksia tehdään erityisesti niihin yrityksiin, joihin ei ole aiemmin tehty tilaajavastuutarkastusta. Tarkastuksia suunnataan myös niihin yrityksiin, jotka löytyvät rakennustyömaiden ketjuista ja joihin on tarkoituksenmukaista tehdä laajempi kuin vain yhtä työmaata koskeva tarkastus.

2.2 Teollisuus

Tilajavastuutarkastuksia tehtiin laaja-alaisesti teollisuuden eri toimialoilla: teknologiateollisuudessa, kemian-teollisuudessa, metsäteollisuudessa ja muussa teollisuudessa. Tarkastuksia tehtiin 211, ja laiminlyöntimaksuprosessi aloitettiin 14 tilaajan osalta (Taulukko 2). Huomionarvoista on, että näistä 8 tapauksessa tilajavastuulain selvitysvelvollisuuden laiminlyönti liittyi ulkomaisen sopimuskumppanin selvityksiin.

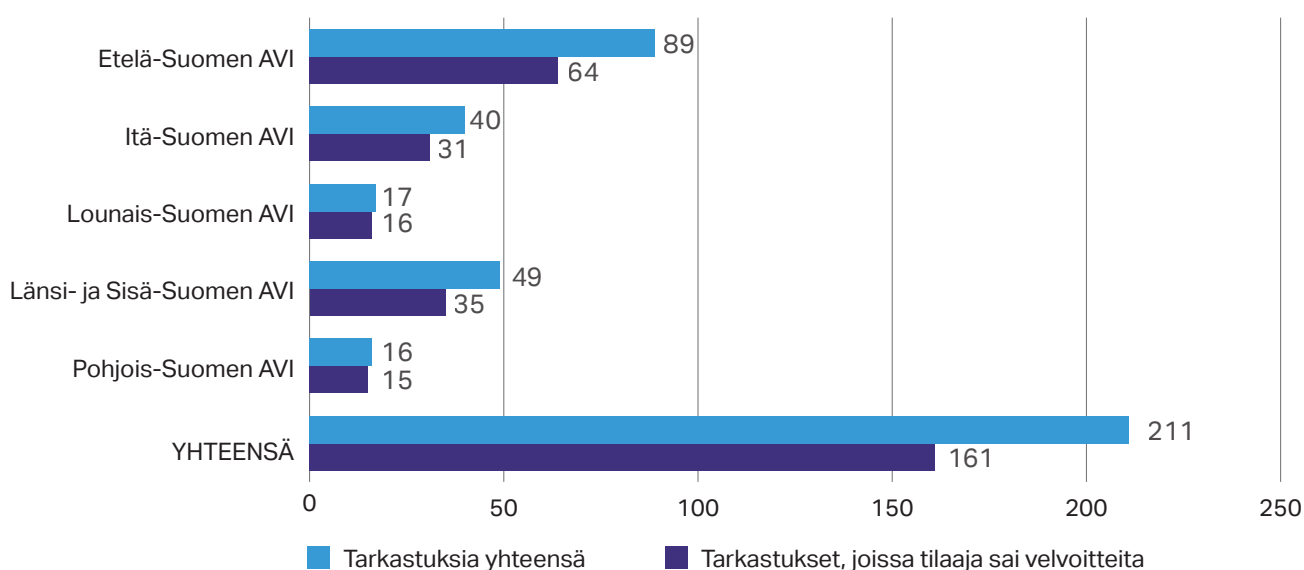
Ulkomaalaisten sopimuskumppanien osalta puutteita oli etenkin lähetettyjen työntekijöiden eläkevakuuttamisen selvittämisessä. Osa tarkastuksista ja laiminlyöntimaksuprosesseista on raportointihetkellä kesken.

Tarkastusten kohderyhmän laaja-alaisuudesta johtuen on vaikea tehdä toimialaa koskevia yleisiä johtopäätöksiä. Tarkastuksien perusteella voidaan kuitenkin

todeta, että tilaajien tietoisuus tilajavastuulaista ja sen velvoitteista on osin puutteellista. Tehdyistä tarkastuksista 76 prosentilla annettiin tilaajalle yksi tai useampi toimintaohje. Saman teollisuuden toimialan sisällä tietoisuus saattoi vaihdella suuresti yrityskoosta riippumatta. On yrityksiä, joille tilajavastuulaki on kiinteä osa normaalia hankintaprosessia, mutta paljon myös sellaisia yrityksiä, jotka eivät tunne lakia.

Hankkeessa tehtiin kaksi isompaa valvontaiskua seisokki- ja revisiotyömaille. Valvontaiskuille osallistui tilajavastuutarkastajien lisäksi myös työsuojelun vastuualueen ulkomaalaistarkastajia. Valvontaiskujen tarkoituksena oli kohdentaa valvontaa etenkin alihankintaketjuihin pääurakoitsijatason lisäksi. Näiden valvontaiskujen perusteella on aloitettu neljä laiminlyöntimaksuprosessia.

Teollisuuden alan tarkastukset ja toimintaohjeita saaneiden tilaajien määrä

Kuva 2. Tilajavastuutarkastusten alueellinen jakautuminen teollisuuden alalla ja niiden tarkastusten määrä, joissa tilaajalle annettiin toimintaohjeita. Luvuissa on mukana vain ne tarkastukset, jotka valmistuivat 27.1.2017 mennessä.

2.3 Logistiikka

Logistiikan alalla tilaajavastuutarkastusten kohteina oli aiempien vuosien tapaan ensisijaisesti kuljetus-, varastointi ja huolinta-alan yritykset. Tarkastuksia tehtiin maantieliikenteen, vesiliikenteen, varastoinnin sekä posti- ja kuriiritoiminnan toimialaluokkiin. Suurin osa tarkastetuista tilaajista lukeutui maantieliikenteen tavara- tai henkilökuljetuksen toimialaluokkiin.

Eryyiseksi painopisteeksi hankkeessa asetettiin julkisen sektorin organisaatiot kuljetuspalveluiden tilaajina. Niihin tehtiin yhteensä 41 tarkastusta. Suurin osa julkishallinnon tarkastetuista tilaajista oli kuntia, joiden osalta tarkastettiin koulukuljetuksista tehtyjä sopimuksia. Lisäksi julkishallinnon tilaajina tarkastettiin satamia ja sairaanhoitopiirejä. Lähes jokaiselle julkishallinnon tarkastuskohteelle jouduttiin antamaan toimintaohjeita, mikä kertoo julkisella sektorilla olevan paljon tietämättömyyttä tilaajavastuulain noudattamisessa ainakin kuljetussopimusten osalta. Logistiikkahankkeessa onkin päätetty jatkaa kuntien koulukuljetuksiin keskittyvien tarkastusten tekemistä vuonna 2017.

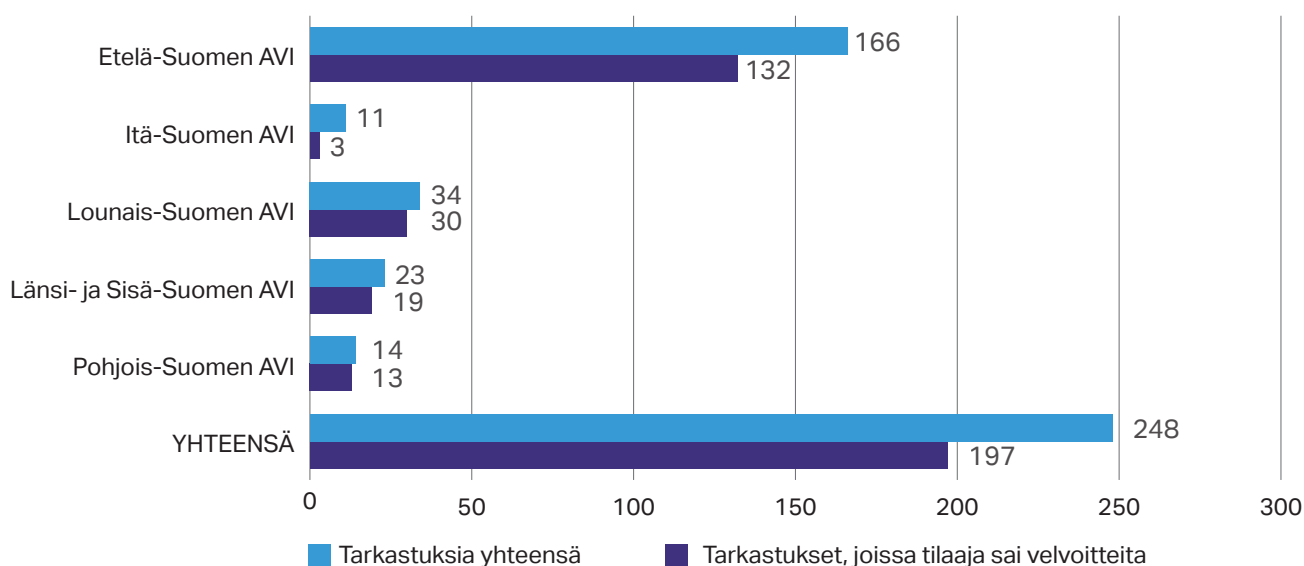
Laiminlyöntimaksuprosessi on käynnistetty 23 tarkastuksen seurauksena. Maksuja on toistaiseksi mää-

rätty viisi kappaletta (Taulukko 2). Raportointihetkellä 32 tarkastusta on vielä kesken. Lähes puolessa laiminlyöntimaksuprosessiin johtaneista tarkastuksista ovat laiminlyönnit koskeneet sopimusta työvoimanvuokrauksesta. Kaikista tarkastetuista sopimuksista suurin osa on ollut kuitenkin alihankintasopimuksia. Tilaajavastuulain noudattamisessa vaikuttaakin logistiikka-alalla olevan puutteita erityisesti henkilöstövuokrauksen osalta.

Vuoden 2015 lopussa saatiin korkeimmasta hallinto-oikeudesta ratkaisu, jonka johdosta tarkennettiin Suomessa tehdyn työn arvon laskemista rajat ylittävisissä kuljetussopimuksissa. Asiasta tiedotettiin ja tarkastuksilla havaittiin kansainvälisiä kuljetuksia tilaavien yritysten olevan pääosin tietoisia Suomessa tehdyn työn arvon laskemisesta. Kansainvälisiä kuljetuksia koskevia sopimuksia, joiden arvo ylittäisi tilaajavastuulain raja-arvon, on KHO:n ratkaisun seurauksena ollut huomattavasti vähemmän kuin aiempina vuosina.

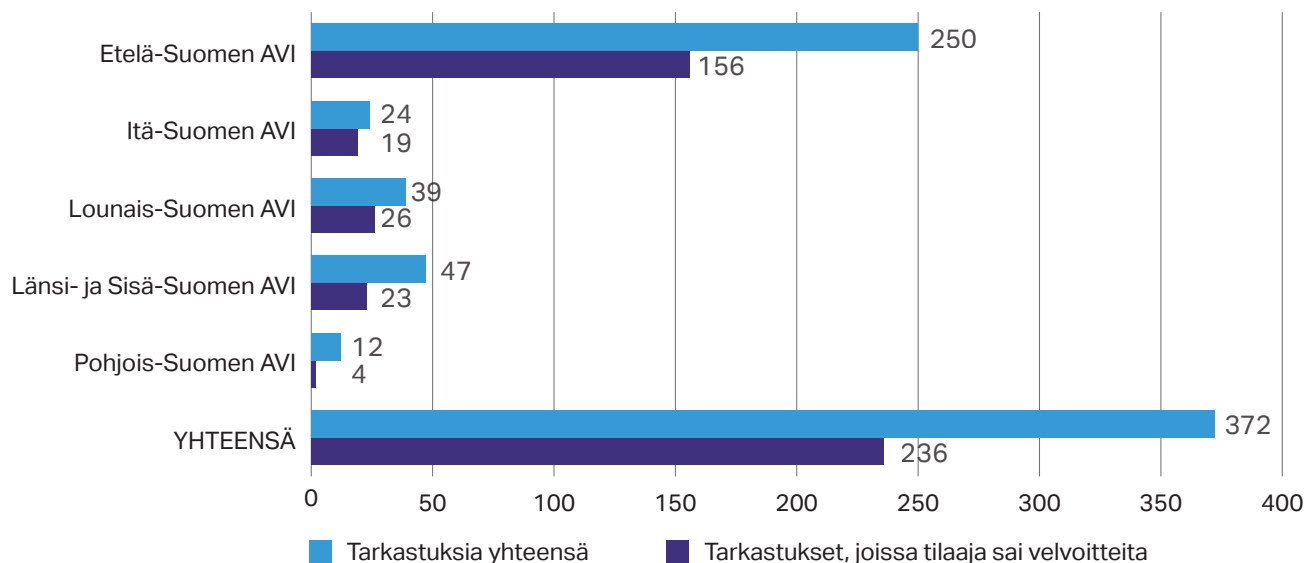
Yleisesti ottaen voidaan annettujen toimintaohjeiden suuresta määrästä todeta, ettei tilaajavastuulakia vieläkään tunneta kovin hyvin logistiikka-alalla, vaikka tietoisuuden onkin nähty parantuneen lain voimassaolon alkuvuosista.

Logistiikka-alan tarkastukset ja toimintaohjeita saaneiden tilaajien määrä

Kuva 3. Tilaajavastuutarkastusten alueellinen jakautuminen logistiikka-alalla ja niiden tarkastusten määrä, joissa tilaajalle annettiin toimintaohjeita. Luvuissa on mukana vain ne tarkastukset, jotka valmistuivat 27.1.2017 mennessä.

Palvelualan tarkastukset ja toimintaohjeita saaneiden tilaajien määrä

Kuva 4. Tilaajavastuutarkastusten alueellinen jakautuminen palvelualalla ja niiden tarkastusten määrä, joissa tilaajalle annettiin toimintaohjeita. Luvuissa on mukana vain ne tarkastukset, jotka valmistuivat 27.1.2017 mennessä.

2.4 Palveluala

Palvelualan tilaajavastuutarkastukset kohdennettiin majoitus-, ravitsemis-, kiinteistöhoito- ja siivousalan yrityksiin Suomessa. Tarkastuskohteiden valinnassa kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, että tilaajavastuulain veloitteiden tarkastaminen tapahtuisi mahdollisimman tehokkaasti ja tieto lain asettamista velvoitteista leviäisi laajalle alueelle. Ennalta ilmoittamattomien tarkastuskäyntien määrää lisättiin. Tarkastuksia on tehty koko maan alueella, ja tarkastukset on kohdistettu kaiken kokosiin yrityksiin.

Tarkastuksia tehtiin 388, joista raportointihetkellä kesken on 16. Selvitysvelvollisuuden noudattamista on tarkastettu yli 1 000 sopimuksessa. Laiminlyöntimaksuprosessi on aloitettu 25 tarkastuksesta (Taulukko 2).

Seurantatarkastukset kohdistuivat niihin palvelualan yrityksiin, joihin on tehty ennen vuotta 2014 tarkastus, ja joissa oli käynnistetty laiminlyöntimaksuprosessi ja yritykseen ei ollut sen jälkeen tehty uutta tilaajavastuutarkastusta. Seurantatarkastukset johtivat uuteen laiminlyöntimaksuprosessiin vain yhdessä tapauksessa.

Yleisesti ottaen voidaan todeta tilaajavastuulain tun-

nettavuuden olevan hankkeen toimialoilla melko heikkoa. Vuoden aikana on annettu yli 400 toimintaohjetta. Yleisin syy toimintaohjeen antamiseen oli, että tilaaja ei ole noudattanut selvitysvelvollisuuttaan ennen sopimuksen solmimista. Määrä on yli kaksi kertaa suurempi kuin vuonna 2015. Muutos on merkittävä, koska tilaajavastuulain veloitteet eivät ole alalla tiukentuneet eikä tarkastusmäärässä ole vastaavaa muutosta.

Valvontatuloksista voidaan todeta, että hankkeen toimialoilla aliurakointia ja vuokratyövoimaa käytetään melko paljon ja sopimuskumppanien määrät kasvavat tilaajan koon kasvaessa. Kuitenkin on havaittu maantieteellisiä eroja asiassa. Puutteita selvitysvelvollisuuden noudattamisessa on havaittu kaikenkokoisissa yrityksissä.

2.5 Muut alat

Vuoden 2016 aikana tehtiin lisäksi 29 hankkeiden ulkopuolista tarkastusta, joista 4 on johtanut laiminlyöntimaksuprosessin aloittamiseen. Osa näistä on ollut henkilöstönvuokrausyrityksiä. Valvontatulosten perusteella työvoiman vuokrauspalveluihin on syytä kohdistaa vuonna 2017 lisää tarkastuksia.

3. Viestintä, sidosryhmäyhteistyö ja viranomaisyhteistyö

Tilajavastuutiimin viestinnän ja sidosryhmäyhteistyön tavoitteena on ollut erityisesti lisätä tilaajien tietoisuutta tilajavastuulaista ja tehdä yhteistyötä tilajavastuuvälvontan edistämiseksi. Tiimi piti aktiivisesti yhteyttä työnantaja- ja työntekijäliittoihin ja kävi myös luennomassa sidosryhmien järjestämissä koulutuksissa. Vuonna 2016 oli runsaasti erityisesti rakennusalaan liittyvää sidosryhmäyhteistyötä. Tiimi teki yhteistyötä mm. verohallinnon, Eläketurvakeskuksen, Harmaan talouden selvitysyksikön, poliisin, Suomen Tilajavastuu Oy:n, Rakennusteollisuus ry:n, Rakennusliiton sekä RAKLI ry:n kanssa. Tilajavastuutiimi julkaisi viisi tiedotetta. Tiedotteet koskivat tilajavastuuvälvontan tuloksia ja havainnot, palvelualueiden tilajavastuuvälvontaa sekä kuljetus- ja logistiikka-alan valvontaa.

Rakennusalan hanke teki myös tiivistä yhteistyötä Viron ja Latvian työsuojeluviranomaisten kanssa. Viron työsuojeluviranomaisen avulla on esimerkiksi selvitet-

ty tilaajien työnantaja-asemaa. Lisäksi Viron työsuojeluviranomaisen kanssa on sovittu yhteistyöstä, jolla voidaan varmistaa tietyn ajanjakson veronmaksuvelvoitteiden hoitaminen. Tämä mahdollistaa esimerkiksi vääräkäyttöjen vahvistamisen Viron veronmaksuvelvoitteiden hoidon osalta. Yhteistyötä jatketaan ja kehitetään edelleen.

Osana lähetettyjä työntekijöitä koskevaa EU-projektia tilajavastuutiimi aloitti yhteistyön Latvian työsuojeluviranomaisen kanssa. Yhteistyö helpottaa mm. piilossa olevien ketjujen ja todellisten tilaajien löytämistä. EU-projekti ja samalla yhteistyö Latvian työsuojeluviranomaisen kanssa jatkuu vuonna 2017.

Rakennusalaan tilajavastuutiimi teki yhteensä 80 yhteistarkastusta muiden viranomaisten kanssa. Yhteistarkastuksia tehtiin verohallinnon, Eläketurvakeskuksen ja poliisin kanssa.

4. Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämä raportti on tehty tammikuussa 2017 saatujen tietojen perusteella, jolloin tarkastusprosesseista yhteensä 129 on ollut kesken. Tarkastusprosessi lasketaan tässä yhteydessä keskeneräiseksi, jos tarkastus on vielä kesken, tarkastuskertomus on tekemättä ja toimittamatta tarkastuskohteelle tai kuulemis- tai laiminlyöntimaksun määräämisprosessi on kesken. Monet raportissa esitetyt luvut tulevat siis vielä muuttumaan, kun kaikki tarkastusprosessit saadaan päätettyä. Eri taulukoiden luvuissa on myös pieniä ristiriitaisuuksia johtuen valvontajärjestelmän muutoksesta, mikä vaikeutti täsmällisten valvontatilastojen keräämistä.

Erityisenä vuoden 2016 havaintona tilajavastuuvälvonnasta voidaan todeta, että käynnistyneiden laiminlyöntimaksuprosessien määrä on oleellisesti pudonnut aiemmista vuosista. Yhtenä merkittävänä syynä päätösmäärien laskulle voidaan pitää 1.9.2015 voimaan tulleita lainsäädäntömuutoksia. Erityisesti verojen maksua kos-

kevan selvityksen sisällön muuttuminen on selkeästi vähentänyt tarkastuksista tehtävien laiminlyöntimaksupäätösten määrää. Lakimuutoksen jälkeen verovelkaisen sopimuskumppanin kanssa tehty sopimus ei automaattisesti ole johtanut laiminlyöntimaksuun.

Toinen syy päätösmäärien laskulle on tilajavastuulain tietoisuuden lisääntyminen yrityksissä ja erityisesti kunnossa olevien kohteiden lukumäärä rakennusalan yrityksissä. Rakennusalan lainsäädäntömuutokset, työmarkkinajärjestöjen aktiivisuus ja tiimin pitkäjänteinen valvonta rakennusalaan on tuottanut tulosta. Laiminlyöntimaksujen määrään vaikuttaa myös se, että erityisesti palveluhankkeen ja logistiikkahankkeen tarkastuksilla iso määrä tarkastetuista sopimuksista ei kuulu lain soveltamisalaan tai tilaajalla ei ole ollut tilajavastuulain mukaista selvitysvelvollisuutta sopimuskumppanistaan.

Samalla kun tietoisuus tilajavastuulaista on erityisesti rakennusalaan lisääntynyt, niin edelleen joillakin

toimialoilla tietoisuus on heikkoa. Hyvänä osoituksena tästä voidaan pitää annettujen toimintaohjeiden suhteellisen määrän kasvua erityisesti palveluhankkeessa. Jatkossa tilajavastuuvalvontaa pyritään entistä enemmän kohdistamaan sellaisiin yrityksiin ja sellaisille toimialoille, joissa tietoisuus laista ei ole hyvällä tasolla.

Lakimuutoksiin liittyen voidaan todeta, että tilaajavastuulain mukaiseen selvitysvelvollisuuteen 1.9.2015 lisätty sopimuskumppanin työterveyshuollon selvittäminen on ollut pääsääntöisesti hyvin kunnossa tarkastetuissa sopimuksissa.

4.1 Toimintaohjeiden ja laiminlyöntimaksujen määrä

Tilajavastuutiimin tarkastajat tekivät vuonna 2016 yhteensä 1 790 tarkastusta. Toimintaohjeita tilaajavastuutarkastuksilla vuonna 2016 annettiin yhteensä 2 117 kpl. Yleisimmät toimintaohjeet kaikissa valvontahankkeissa liittyivät selvitysten hankkimiseen ennen

sopimuksen tekemistä, ulkomaisten sopimuspuolien tilajavastuuseelvitysten sisältöön, selvitysten säilyttämiseen sekä selvitysten kelpoisuusaikaan. Taulukosta 1 näkyy annettujen toimintaohjeiden määrä aloittain.

Raportin tekohetkellä kuulemisia selvitysvelvollisuuden laiminlyönnistä on lähetetty 123 tilaajalle, ja 37 tilaajalle on määrätty laiminlyöntimaksuja yhteensä 162 108 euron arvosta (Taulukko 2). Koska moni tarkastus on vielä kesken, lopulliset luvut tulevat olemaan huomattavasti suuremmat. Laiminlyöntimaksuun johdaneissa tapauksissa puutteet ovat koskeneet useimmiten verojen maksamista ja eläkevakuuttamista koskevia kohtia. Erityisenä valvontahavaintona voidaan todeta, että yhä useammassa laiminlyöntimaksutapauksissa kyse on ulkomaisista sopimuskumppaneista sekä puutteista ulkomaisen sopimuskumppanin eläke- ja tapaturmavakuutuksen selvittämisessä.

Tarkastustoiminta on ympärivuotista toimintaa ja laiminlyöntimaksuprosessi hallinnollisena seuraamusmaksuna vie aikaa. Näistä syistä kaikkia laiminlyöntimaksu-

Hanke	Tarkastukset	Tarkastukset, joissa tilaaja sai toimintaohjeita	Toimintaohjeita saaneiden osuus	Toimintaohjeiden määrä
Rakennusala	775	488	63,0 %	980
Teollisuus	211	161	76,3 %	334
Logistiikka	248	197	79,4 %	404
Palveluala	372	236	63,4 %	410
Muut alat	29	22	75,9 %	48
Yhteensä	1 635	1 104	67,5 %	2 176

Taulukko 1. Tarkastusten ja toimintaohjeiden määrä eri aloilla vuonna 2016. Mukana luvuissa vain 27.1.2017 mennessä valmistuneet tarkastukset.

Hanke	Tarkastukset	Kuulemiset	Laiminlyöntimaksupäätökset	Maksujen yhteissumma (€)
Rakentaminen	775	57	16	61 904
Teollisuus	211	14	7	43 900
Logistiikka	248	23	5	11 800
Palvelu	372	25	8	40 004
Muu	29	4	1	4 500
Yhteensä	1 635	123	37	162 108 €

Taulukko 2. Kuulemiset ja laiminlyöntimaksupäätökset eri aloilla. Luvuista puuttuu 129 tarkastusta, joissa tarkastusprosessi oli raportointihetkellä vielä kesken. Tämän vuoksi laiminlyöntimaksujen määrät ja summat tulevat muuttumaan huomattavasti.

Vuosi	Tarkastukset	Laiminlyöntimaksupäätökset	Laiminlyöntimaksun saaneiden osuus	Laiminlyöntimaksut yhteensä (euroa)
2007	400	48	12 %	237 925
2008	985	107	10,9 %	585 800
2009	789	87	11,0 %	459 700
2010	872	100	11,5 %	612 500
2011	675	73	10,8 %	621 300
2012	885	118	13,3 %	909 100
2013	1 631	219	13,4 %	1 239 702
2014	1 680	138	7,5 %	754 738
2015	1 846	85*		416 588*
2016	1 596	37*		162 108*
Yht.	11 359	1 012	11,2 % **	5 999 461

Taulukko 3. Tilajavastuutarkastukset ja laiminlyöntimaksut vuosina 2007–2016

*) Tilanne tammikuulta 2017, jolloin monet prosesseista olivat vielä kesken, joten määrät tulevat vielä kasvamaan huomattavasti. **) Vuosien 2007–2014 keskiarvo.

prosesseja ei ole mahdollista saattaa loppuun saman kalenterivuoden aikana. Vuoden 2016 aikana on loppuun saatettu myös edellisten vuosien laiminlyöntimaksuprosesseja. Raportointihetkellä koko tarkastushistorian aikana on tehty yli 1 000 maksupäätöstä ja laiminlyöntimaksuja on määrätty maksettavaksi noin kuudella miljoonalla eurolla (Taulukko 3). Laiminlyöntimaksun keskiarvo vuosilta 2010–2016 huomioimatta tilaajan kokoa tai sopimuksen arvoa on noin 4 400 euroa per sopimus.

Taulukosta 3 näkee vuosina 2007–2016 tehdyt tarkastukset ja niistä määrättyt laiminlyöntimaksut. Vuoden 2015 ja 2016 laiminlyöntimaksuprosesseista monet ovat vielä kesken, joten niiden osalta päätösten määrät ja summat tulevat vielä kasvamaan huomattavasti.

4.2 Tarkastusten alueellinen jakautuminen

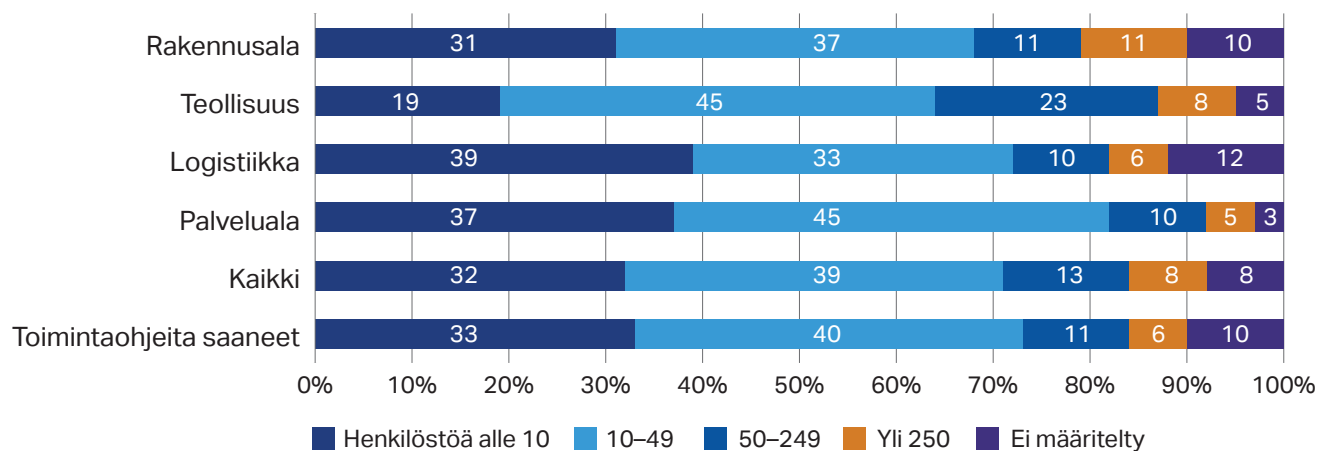
Tilajavastuutiimi valvoo tilajavastuulakia STM:n päätöksellä koko Suomen alueella. Koska tarkastusalueena on koko maa, niin on aiheellista tarkastella tehtyjen tarkastusten maantieteellistä jakautumista. Valvonnan vaikuttavuuden ja valvontakohteiden tasapuolisen kohtelun takia on tärkeää, että tilajavastuutarkastuksia tehdään kaikilla viidellä vastuualueella.

Valvontastrategia on toteutunut maantieteellistä kattavuutta koskeneen segmentoinnin osalta hyvin, kun huomioon otetaan tehdyt tarkastukset, käytävissä olevat tarkastusresurssit alueittain sekä työpaikkojen

Alue	Tarkastukset	Tarkastukset, joissa tilaaja sai toimintaohjeita	Toimintaohjeita saaneiden osuus	Toimintaohjeiden määrä
Etelä-Suomen AVI	888	599	67,5 %	1 111
Itä-Suomen AVI	179	108	60 %	164
Lounais-Suomen AVI	144	115	79,9 %	272
Länsi- ja Sisä-Suomen AVI	285	195	68,4 %	391
Pohjois-Suomen AVI	100	73	73 %	179
Yhteensä	1 596	1 090	68,2 %	2 117

Taulukko 4. Tarkastusten ja toimintaohjeiden määrä vastuualueittain. Mukana luvuissa vain 27.1.2017 mennessä valmistuneet tarkastukset. Valvontajärjestelmän muutoksen vuoksi luvuista puuttuu tammikuussa 2016 tehdyt tarkastukset.

Tarkastettujen tilaajien kokojakaumat

Kuva 5. Tarkastettujen tilaajien kokojakaumat henkilöstömäärän perusteella eri aloilla vuonna 2017. Alimmalla rivillä on toimintaohjeita saaneiden tilaajien kokojakauma. Mukana luvuissa raportin tekohetkellä valmiit tarkastukset.

valtakunnallinen jakautuminen maantieteellisesti. Hankkeittain ja alueellisesti on huomattavissa selkeitä eroja toimintaohjeiden määrässä (Taulukko 4). Tämä on pyritty huomioimaan vuoden 2017 valvontaa suunniteltaessa.

4.3 Tilaajien koko ja tilajavastuulain noudattaminen

Niiden tarkastusten osalta, joissa tilaajalle on annettu toimintaohje, on huomattava, että kokojakauma tilaajan henkilöstömäärällä mitattuna noudattelee hyvin tarkasti

samaa kokojakaumaa kuin kaikkien tarkastusten kohdalla (kuva 5). Vallitsevan käsityksen mukaan kookkaammista yrityksistä, joissa on hankintoihin erikoistunutta henkilöstöä, ei havaita tilajavastuulain selvitysvelvollisuuteen liittyviä puutteita. Kuitenkin vuoden 2016 valvontahavainnot osoittavat, ettei asia ole näin. Myös kookkaammille yrityksille on annettu toimintaohjeita lähes samassa suhteessa kuin niitä on tarkastettu. Tehdyn havainnon perusteella kookkaampien yritysten tarkastamista tulee jatkaa myös vuonna 2017.